

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківська державна зооветеринарна академія
КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ЕКОЛОГІЇ ім. О.А. Колєсова

Ім. О.А. Колєсова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ
«ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» ДЛЯ
СТУДЕНТІВ 2-го КУРСУ ФАКУЛЬТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ ХДЗВА.

Мала данилівка, 2018

УДК

Методичні матеріали для виконання курсової роботи з дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» для студентів 2 курсу факультету ветеринарної медицини ХДЗВА.

Укладачі: доц.: Ємець З.В., Хруцький С.С.

Рецензент: д. в. н., проф. Чорний М.В.

Відповідальний за випуск – доц. кафедри прикладної екології ім. О.А.Колесова доц. Ємець З.В.

Розглянуто та рекомендовано до впровадження у навчальний процес на засіданні кафедри прикладної екології ім. О.А. Колесова, протокол від 29.05.2018 року № 29

Рекомендовано до видання та впровадження у навчальний процес методичною комісією факультету біотехнології та природокористування 30.05. 2018 року № 30

Редактор Свириденко Г.В.

© Ємець З.В.

Розробка є інтелектуальною власністю і не може бути повністю або частково відтворена, тиражована або розповсюджена без письмового дозволу автора (частина 2 статті 41, частина 2 статті 54 Конституції України).

Підписано до друку _____. Формат 60×84/16. Бумага А4 офсет.

Умов. друк. прим. 0,75. Тираж 500 примірників

Оригінал-макет підготував: Ємець З.В.

Мала Данилівка, 2018

ПЕРЕДМОВА

В Україні з 1999 року в усіх вищих закладах освіти незалежно від фахового спрямування проводиться обов'язкове вивчення дисципліни «Охорона праці». Таким чином, предмет «Основи охорони праці» - це нормативна, тобто обов'язкова дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових та організаційних питань охорони праці, основ фізіології, гігієни праці, виробничої санітарії, безпеки праці та пожежної безпеки, визначеного відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритету охорони життя та здоров'я працівників щодо результатів їх виробничої діяльності. Курс «Основи охорони праці» як комплексна дисципліна базується на теоретичних положеннях природничих (фізика, хімія, математика) та суспільних (економіка, право, соціологія) наук. Структурно курс складається з таких розділів: організаційні та правові питання охорони праці; гігієна праці та виробнича санітарія; основи безпеки праці; основи пожежної безпеки.

Охорона праці - це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності (ст.1 Закону України «Про охорону праці»).

Пріоритет життя і здоров'я працівників щодо результатів виробничої діяльності підприємств – один з основних принципів державної політики в галузі охорони праці. У зв'язку з цим актуальною стає необхідність формування культури забезпечення безпеки праці на етапах проектування, виготовлення та експлуатації продукції. Серед соціальних задач немає найбільш важливої, ніж турбота про здоров'я людей (Конституція України (ст. 3,16,43,45,46,49,50,66)).

Державна політика в галузі охорони праці визначається відповідно до Конституції України Верховною Радою України і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням (ст.4 Закону України «Про охорону праці»).

Мета курсової роботи - Метою написання курсової роботи є залучення студентів до науково-дослідної роботи з набуття теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням безпечних і нешкідливих умов праці, при розробці і використанні нової техніки та технологічних процесів, організації виробництва, які виключають негативну дію на людину та навколишнє природне середовище.

Завдання курсової роботи. Після написання курсової роботи студент має знати:

- законодавчі та нормативні документи з охорони праці;
- концепції організації охорони праці у державі та на виробництві;
- обов'язки і відповідальність роботодавців підприємств (організацій) та їх підрозділів із забезпечення здорових і безпечних умов праці робітників;
- основні міжнародні документи з охорони праці;
- методи і засоби забезпечення нормативних значень параметрів небезпечних та шкідливих факторів.

У результаті написання курсової роботи студент має вміти:

- ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори, що супроводжують працю на виробництві;
- організувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації);
- використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві;
- організувати та брати участь у розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Структура курсової роботи. Курсова робота умовно поділяється на: 1 – вступну частину, 2 – основну частину, 3 – список використаних джерел, 4 – додатки. **Вступна частина** повинна мати такі структурні елементи: титульний лист, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів. **Основна частина** містить такі структурні одиниці: вступ, текст курсової роботи, висновки, рекомендації, перелік посилань. **Додатки** розміщують після основної частини курсової роботи.

Структурні елементи **“титульний лист”, “зміст”, “вступ”, “текст”, “висновки”, “перелік посилань”** є обов’язковими.

Курсова робота виконується державною мовою або іноземною, що вивчається.

Обсяг курсової роботи – 1 др.арк./20-25 сторінок машинописного тексту/35-40 рукописних сторінок надрукований з одного боку аркуша білого паперу формату А4, розташування – книжне, поля:верхнє і нижнє – 2,0 см, лівє – 2,5 см, правє – 1 см, шрифт Times New Roman; кількість джерел – не менше 25.

Підсумкову оцінку студент отримує після захисту курсової роботи з обов’язковою презентацією.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота – самостійна робота студента, за результатами захисту якої виставляється оцінка.

Тема курсової роботи визначається з урахуванням актуальності, відповідності Законодавчих актів та НПА з охорони праці. Завдання на виконання курсової роботи видається викладачем та затверджується на засіданні кафедри.

Курсова робота повинна повністю відповідати темі, мати логічну послідовність і точність, вірогідність розрахунків, власні спостереження за організацією охорони праці в самостійно обраній студентом організації.

Курсова робота подається на електронному носії та у вигляді друкованого тексту з відповідним оформленням.

Нумерація сторінок починається з титульного листа, але проставляється з другої сторінки зверху у правому куту.

Нумерація розділів ведеться у вигляді: РОЗДІЛ I потім клавіша «Enter» і на наступному рядку назва розділу текст через рядок від назви розділу, нумерація підрозділів: 1.1., 1.2., і т.д., через рядок від назви підрозділу друкується текст. Розділи: ВСТУП, ВИСНОВКИ, ПРОПОЗИЦІЇ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ не нумеруються.

Курсова робота надається студентом до захисту з доповненнями і виправленнями згідно зауважень наукового керівника.

При несвоєчасному виконанні роботи та поданні її пізніше вказаного терміну студент допускається до захисту згідно письмового розпорядження декана факультету.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вступ (3-4 % загального обсягу).

Завдання вступної частини розкриває значення обраної теми з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Студент має представити тему роботи її завдання, пояснити, чим актуальне або цікаве є звернення до конкретної теми, а також змалювати інтелектуальний контекст. Тому вступ має включати в себе такі компоненти: актуальність (чому тема є цікавою для дослідження), об'єкт дослідження (1 речення), предмет дослідження (1 речення), ступінь наукової розробки теми (хто досліджував цю проблематику, яких результатів досяг, що залишилось не вивченим), мета дослідження (1 речення), завдання дослідження, методи дослідження, структура роботи (вступ, кількість розділів, висновки, список джерел та літератури (кількість найменувань), загальна кількість сторінок в роботі). Рекомендований обсяг вступу - до 3-х сторінок.

Основна частина роботи. Складається з розділів та підрозділів. Завдання розділів основної частини - переконливо довести та проілюструвати головну думку автора. В основній частині студент подає *огляд літератури* опрацювавши відповідний масив джерел по обраній темі. Для самостійного пошуку літературних джерел студент використовує бібліографічні каталоги (алфавітний і систематичний), бібліографічні довідники, реферативні журнали, а також автоматизовані інформаційно-пошукові системи, бази та банки даних, на основі чого формує список літератури за темою дослідження.

При вивченні літератури не слід прагнути тільки до запозичення матеріалу. Паралельно слід осмислювати знайдену інформацію. Цей процес повинен відбуватися протягом всієї роботи над темою, тоді власні думки, що виникають у ході опрацювання зібраного матеріалу, стають основою курсової роботи та висновків.

При викладенні матеріалу з обраної теми використовується не вся інформація, а тільки та її частка, яка безпосередньо стосується теми курсової роботи, є найбільш цінною та корисною для розв'язання поставлених завдань дослідження.

В тексті є обов'язковим посилання на авторів першоджерел, у квадратних дужках.

У основній частині роботи студент також подає результати на основі *власних досліджень* особливостей практичного вирішення питань тематичної спрямованості на прикладі обраного об'єкта дослідження. Всебічний ґрунтовний аналіз повинен бути основою курсової роботи, на підставі якого формуються подальші висновки і пропозиції.

Метою другого розділу є закріплення навиків в результаті аналізу стану охорони праці на підприємстві.

Висновки. Це підбиті підсумки досліджень, проведених у курсовій роботі, де необхідно акцентувати увагу на пропозиціях, їх значущості для успішної реалізації питань і проблем, окреслених у курсовій роботі. Оптимальний обсяг висновків – 2 сторінки.

Список використаної літератури. Містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці курсової роботи. Формуючи список використаної літератури, необхідно враховувати обмеження щодо його обсягу не менше 25 найменувань, але не більше 35.

Додатки складаються з громіздких таблиць допоміжного характеру, діаграм, схем, фінансової документації та нумеруються в послідовності за посиланнями у тексті.

ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Текст роботи має бути виконаний за допомогою комп'ютерної техніки на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм).

Під час виконання курсової роботи необхідно дотримуватись рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення протягом усієї роботи. Всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однаково чорними впродовж усього тексту курсової роботи.

Заголовки структурних елементів роботи і заголовки розділів слід розташовувати по середині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту звіту і дорівнювати п'яти знакам. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути один рядок.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Сторінки курсової роботи слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки не проставляють. Ілюстрації та таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Підрозділи курсової роботи слід нумерувати арабськими цифрами.

Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті роботи і позначатися римськими цифрами (РОЗДІЛ I і т.д.).

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою.

Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 і т.д.

Ілюстрації (рисунок, графіка, схеми, діаграми) слід розміщувати у курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у роботі.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст).

Ілюстрація позначається словом «Рис. __», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Рис. 3.1».

Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рис. 3.2 – другий рисунок третього розділу.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць.

Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше (наприклад, табл. 2.1), або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

Назва таблиці складається зі слова «Таблиця», її порядкового номера та безпосередньо назви, яка стисло відбиває зміст наведених у ній даних.

Повну назву таблиці вказують один раз над таблицею зліва з абзацним відступом. У випадку переносу частини таблиці на наступну сторінку, над нею з абзацного відступу пишуть: «Продовження табл.», де X – номер таблиці.

Таблиці нумеруються арабськими цифрами за порядком в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і

порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу.

Заголовки та дані таблиці можуть бути виконані через один інтервал, шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф укажуть в однині.

Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині підрозділів. Перед переліком ставлять двокрапку.

Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи, – дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом щодо місця розташування переліків першого рівня.

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки.

Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули і рівняння у роботі (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули чи рівняння на знаку операції множення, застосовують знак «х».

Формули, що йдуть одна за одною й не розділені текстом, відокремлюють комою.

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, [1] .

При посиланнях на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери.

При посиланнях слід писати: «... у розділі 2 ...», «... (рис. 1.3) ...» або «... на рисунку 1.3 ...», «... (табл. 3.2) ...» або «... у таблиці 3.2 ...», «... за формулою (3.1) ...», «... у формулах (1.3)-(1.5) ...», «... у додатку Б ...» або «... (додаток Б) ...».

Додатки слід оформлювати як продовження курсової роботи на його наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатків, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1, формула В.1 відповідно до правил оформлення, зазначених вище.

Список літератури слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті **чи в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.**

При оформленні списку літератури слід дотримуватися бібліографічних вимог.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу рецензує викладач – керівник курсової роботи протягом 10 днів після її реєстрації на кафедрі.

Доопрацювання курсової роботи не здійснюється. Всі питання мають бути з'ясовані студентом у процесі дослідження на консультаціях та індивідуальних заняттях з керівником курсової роботи.

Остаточна оцінка за курсову роботу виставляється за результатами захисту. Під час захисту студент повинен показати правильність розуміння теоретичних основ і тенденцій розвитку сучасних проблем фінансової науки, аргументувати власну точку зору тощо.

Курсова робота оцінюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-бальну шкалу та шкалу за системою ECTS (таблиця 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання за системою ECTS

Оцінка за системою ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A	95-100	5 (відмінно)
B	85-94	4 (добре)
C	75-84	
D	65-74	3 (задовільно)
E	60-64	
FX	40-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	0-39	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

За результатами захисту курсової роботи студент отримує оцінку за системою ECTS, яку викладач виставляє в екзаменаційну відомість.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Предмет охорона праці та безпека життєдіяльності і його законодавче закріплення.
2. Основні принципи правового регулювання праці, їх види.
3. Тенденції розвитку трудового права в умовах ринкової економіки.
1. Система джерел трудового права України, їх класифікація.
2. Поняття і види суб'єктів трудового права та їх правового статусу.
3. Захисна функція профспілок України в умовах ринкової економіки.
4. Колективні договори і угоди, їх роль і значення за сучасних умов.
5. Правове регулювання зайнятості та працевлаштування.
6. Поняття та види трудового договору та порядок його укладення.
7. Контрактна форма укладання трудового договору (поняття, сфера застосування).
8. Загальний порядок укладання трудового договору.
9. Трудова книжка – основний документ про трудову діяльність працівника.
10. Загальна характеристика підстав припинення трудового договору ветеринарного лікаря.
11. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
12. Підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу (ст. 40 КЗпП).
13. Правове регулювання робочого часу у ветеринарній медицині.
14. Правове регулювання часу відпочинку у сільському господарстві.
15. Право на відпустку за трудовим законодавством України.
16. Правові питання нормування праці для ветеринарних лікарів.
17. Поняття і сфери регулювання оплати праці.
18. Правове регулювання оплати праці.
19. Трудова дисципліна та засоби її забезпечення в умовах ринкових відносин.
20. Поняття, підстава і умови матеріальної відповідальності сторін трудового договору.
21. Матеріальна відповідальність працівника за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.
22. Індивідуальні трудові спори, порядок їх вирішення.
23. Колективні трудові спори; правові питання.
24. Правове регулювання праці молоді.
25. Правове регулювання праці жінок.
26. Поняття та основні види нагляду і контролю за дотриманням законодавства про працю.
27. Відповідальність про порушення законодавства про працю та правил з охорони праці.
28. Особливості регулювання праці осіб, які поєднують роботу з навчанням.
29. Міжнародна організація праці: її структура та основні напрями діяльності.
30. Проведення ветеринарно-санітарних робіт, загальні положення, вимоги з охорони праці та безпеки життєдіяльності.
31. Використання устаткування для проведення ветеринарно-санітарних робіт, основні вимоги безпеки та охорони праці.
32. Правила безпеки при патологоанатомічному розтині тварин та взятті і пересилці патматеріалу у ветеринарну лабораторію.
33. Розслідування профзахворювань внаслідок зараження працівників і тварин на антропоознози згідно чинного законодавства з охорони праці.
34. Розслідування нещасних випадків, аварій на виробництві згідно чинного законодавства з охорони праці.
35. Спеціальне розслідування профзахворювань нещасних випадків, аварій на виробництві згідно чинного законодавства з охорони праці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці (Практичний курс): Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський: "Думка", 2010. - 152 с.
- Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П. Практикум з безпеки життєдіяльності та охорони праці: Навчально-метод. посібник. - Кам'янець-Подільський: ВОП Сисин О.В., 2007. - 140 с.
- Атаманчук П.С., Мендерецький В.В., Панчук О.П., Чорна О.Г. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи): Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський: Буйницький О.А., 2008. - 108 с.
- Безпека життєдіяльності. Лабораторно-практичні заняття: Навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів /За ред. С.П.Величка. - Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. - 140 с.
- Безпека життєдіяльності, цивільна оборона та охорона праці // Інтегрована навчальна програма. - Київ: Освіта України, 2005. - 24 с.
- Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навчальний посібник / С. Апостолук, В.С. Джигирей. А.В. Апостолук та ін. - К.: Знання, 2006. - 215 с.
- Васильчук М.В., Медвідь М.В., Сачков Л.С. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. - К.: Фенікс, 2000. - 896 с.
- Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи Охорони праці: Підруч. для студ. вищих навч. закл. За ред. М.П. Гандзюка. - К.: Каравела; Львів: Новий Світ-2000, 2003. - 408 с.
- Джигирей В.С. та ін. Безпека життєдіяльності. Практичні заняття - Львів: Афіша, 2000. - 251 с.
- Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / За ред. Є.П. Желібо. 4-е вид. - К.: Каравела, 2005. - 344 с.
- Желібо Є.П., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Підручник. - К.: Каравела, 2007. - 288 с.
- Жидецький В.Ц., Джигирей В.С., Мельников О.В. Основи охорони праці. - Львів: Афіша, 2000. - 350 с.
- Заплатинський В.М. Безпека життєдіяльності (опорний конспект лекцій). - К.: КДТЕУ, 1999. - 208 с.
- Ємець З.В. Охорона праці (робочий зошит для студентів сільськогосподарських ЗВО) перероб. і доп., м. Харків, ХДЗВА, 2018, - 162 с.
- Катренко Л.А., Пістун І.П.. Охорона праці в галузі освіти. - Суми: "Університетська книга", 2001. - 339 с.
- Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини". - "Освіта України", № 50, 12.12.97.
- Лапін В. М. Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібн. Львів: ЛБК; Київ: Знання, 1999. - С. 3-38.
- Маменко О.М., Ємець З.В., Хруцький С.С. Охорона праці (навчальний посібник) перероб. і доп., м. Харків, ХДЗВА (кафедра прикладної екології ім. А.А. Колесова, 2017, - 200 с.
- Мендерецький В.В. Фізичні принципи вивчення радіаційної безпеки в школі. Зб. наук праць. Серія педагогічна. - Вип. 8. - Кам'янець-Подільський: К-ПДПУ: Інформ.-видавн. відділ, 2002.
- Мендерецький В.В., Панчук О.П. Лабораторно-практичні заняття з безпеки життєдіяльності (охорона праці, цивільна оборона): Навч. посіб. - Кам'янець-Подільський: ПП АСТК, 2005. - 138 с.
- Науково-практичний коментар до Закону України "Про охорону праці". - К.: "Основа", 1996.

- Пилипишин С.М., Переймибіда С.М. Охорона праці в навчально-виховних закладах. Методичні рекомендації. - Тернопіль СМТ "Астон", 1999. - 164 с.
- Пістун І. П. Практикум з безпеки життєдіяльності. - Львів, 2000. - 112 с.
- Плахтій П.Д., Савчук А.М., Підгорний В.К., Бурдейний І.М. Безпека життєдіяльності в запитаннях і відповідях: Навч. посібник / За ред. П. Д. Плах-тія. - Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2005. - 255 с.
- Пуляк О.В. Вивчення питань ергономіки на лабораторно-практичних заняттях з безпеки життєдіяльності // Наукові записки. - Випуск 66. - Серія: Педагогічні науки. - Кіровоград: РВК КДПУ ім. В. Винниченка. - 2006. - Ч. 2. - С. 53-59.
- Типова програма нормативної дисципліни "Безпека життєдіяльності" для студентів вищих навчальних закладів освітніх рівнів "неповна вища освіта" та "базова вища освіта" всіх спеціальностей / Укл. В.М. Заплатинський, В.В. Мухін, М.І. Стеблюк та ін. - К., 2002. - 18 с.
- Типове положення про навчання, інструктаж і перевірку знань працівників з питань охорони праці. Законодавство України про охорону праці. - Т. 1. - К.: Основа, 1995.
- Ярошевська В.М. Безпека життєдіяльності: Підручник. - К.: ВД "Професіонал", 2004. - 560 с.
- Ярошевська В.М. та ін. Словник термінів і понять з безпеки життєдіяльності. - К.: НМЦ, 2004. - 255 с.
- Яким Р.С. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник. - Львів: Бескид Біт, 2005. - 304 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://www.dnop.kiev.ua> -Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
2. <http://www.mns.gov.ua> -Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
3. <http://www.social.org.ua> -Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
4. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
5. <http://base.safework.ru/iloenc> -Енциклопедія по охроне и безопасности труда МОТ.
6. <http://base.safework.ru/safework> -Библиотека безопасного труда МОТ.
7. <http://www.nau.ua> -Інформаційно-пошукова правова система «НПА України (НАУ)».
8. <http://www.budinfo.com.ua> -Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».
9. <http://ohran-truda.com/> Реальна (практична) охорона праці.
10. <http://cap2.ucoz.ru/> "Школа інженера з охорони праці".
11. http://sinmetod.at.ua/load/instrukciji_z_ohoroni_praci/4 інструкції та матеріали з інструктажів з охорони праці Старосинявського районного методичного кабінету.

ДОДАТКИ

Додаток А

Титульний аркуш курсової роботи (зразок)

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА ЗООВЕТЕРИНАРНА АКАДЕМІЯ
Факультет ветеринарної медицини
Кафедра прикладної екології ім. О.А.Колесова

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни: «Охорона праці та безпека життєдіяльності»
назва дисципліни

на тему: «_____»
тема курсової роботи

Виконав: студент _____
_____ курсу _____ групи

(прізвище, ім'я, по батькові)

Перевірив: _____

(науковий ступінь, посада)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Харків – 20__

Додаток Б
Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.	стор
РОЗДІЛ 1.	стор
1.1.	стор
1.2.	стор
1.3.	стор
1.4.	стор
1.5.	стор
1.6.	стор
1.7.	стор
РОЗДІЛ 2.	стор
РОЗДІЛ 3.	стор
ВИСНОВКИ	стор
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	стор
ДОДАТКИ	стор

Додаток В
Зразок оформлення сторінки

РОЗДІЛ 1.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

1.1. Загальні положення

Текст.....
.....
.....

Додаток Г
Зразок оформлення рисунка

Рис. 1.3. Планування роботи з охорони праці

Додаток Д
Зразок оформлення таблиці

Таблиця 2.1

Назва

Показники	Роки		

– розрив сторінки –

Продовження табл.2.1

Показники	Роки		

Додаток Е

Зразок оформлення формули

$$K = \sum_{i=1}^{i=10} Z_i + B, \quad (1.3)$$

де $\sum Z_i$ — розміри витрати і збитків, які несе суспільство в цілому для відновлення здоров'я в кожному випадку втрати працездатності;

B — величина еквівалента заробітної плати, несплаченої за час хвороби робітника в розрахунковому періоді.

Додаток Ж
Зразок оформлення додатка

Додаток А

Таблиця А.1 – Назва

– розрив сторінки –

Продовження табл. А.1

Додаток 3

Зразок оформлення списку використаної літератури

1. Закон України «Про охорону праці». Відомості Верховної Ради України: - К.: редакція від 14.10.1992 року. - [електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2694-12.
2. Нормативні Положення (стандарт) з охорони праці 1 «Загальні вимоги», затверджене наказом Мінфіну України від 18.03.2014 р. № 48 (зі змінами та доповненнями). - К.: редакція від 14.10.1992 року. - [електронний ресурс] – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/2694-12.
3. Охорона праці. Книга 2. [Підручник для студентів вищих навчальних закладів]; за заг. ред. М. Іванова. – Х.: ДП «Ресурс», 2018. – 404 с.